

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 1952-1953.

VERGADERING VAN 9 JULI 1953.

Verslag van de Commissie van Justitie belast met het onderzoek van het wetsontwerp tot wijziging van artikel 7 van de wet van 31 Mei 1888 en der artikelen 22 en 23 van het Strafwetboek betreffende de wettelijke ontzetting.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1952-1953.

SÉANCE DU 9 JUILLET 1953.

Rapport de la Commission de la Justice chargée d'examiner le projet de loi portant modification de l'article 7 de la loi du 31 mai 1888 et des articles 22 et 23 du Code pénal concernant l'interdiction légale.

Aanwezig : de hh. ROLIN, voorzitter; ANCOT, DERBAIX, DUTERNE, HANQUET, Mevr. VANDERVELDE, de hh. VAN REMOORTELE en CUSTERS, verslaggever.

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

Historiek.

Door de Kamerleden Roppe, Mevrouw De Riemaecker, Oblin, Charpentier en Kiebooms, werd op 28 Februari 1950 een wetsvoorstel ingediend tot wijziging van de artikelen 21, 22 en 23 van het Strafwetboek betreffende de wettelijke ontzetting, alsmede van artikel 7 van de wet van 31 Mei 1888 op de voorwaardelijke invrijheidstelling en veroordeling en tenslotte van artikel 214 *i*) van het Burgerlijk Wetboek betreffende de wederzijdse rechten en plichten der echtgenoten.

Dit wetsvoorstel verviel bij de Kamerontbinding van 30 April 1950.

Het werd op 17 Augustus 1950 opnieuw ingediend door dezelfde Kamerleden bij wie zich de h. Marck als ondertekenaar aansloot.

R. A 4656.

Zie :

Gedr. Stukken van de Kamer der Volksvertegenwoordigers :
157 (Buitengewone zitting 1950) : Wetsvoorstel;
221 (Zitting 1951-1952) : Amendementen;
349 (Zitting 1952-1953) : Verslag.

Handelingen van de Kamer der Volksvertegenwoordigers :
3 Juni 1953.

Gedr. Stuk van de Senaat :
329 (Zitting 1952-1953) : Ontwerp overgemaakt door de Kamer der Volksvertegenwoordigers.

MESDAMES, MESSIEURS,

Historique.

Le 28 février 1950, les députés Roppe, Madame De Riemaecker, Oblin, Charpentier et Kiebooms, déposaient un projet de loi portant modification des articles 21, 22 et 23 du Code pénal relatifs à l'interdiction légale, de l'article 7 de la loi du 31 mai 1888 sur la libération conditionnelle et la condamnation provisoire, et enfin de l'article 214, *i*), du Code civil traitant des droits et devoirs respectifs des époux.

La proposition de loi en question devint caduque par suite de la disposition des Chambres, du 30 avril 1950.

La proposition fut réintroduite, le 17 août 1950, par les mêmes députés, auxquels s'était joint M. Marck comme cosignataire.

R. A 4656.

Voir :

Documents de la Chambre des Représentants :
157 (Session extraordinaire de 1950) : Proposition de loi;
221 (Session de 1951-1952) : Amendements;
349 (Session de 1952-1953) : Rapport.

Annales de la Chambre des Représentants :
3 juin 1953.

Document du Sénat :
329 (Session de 1952-1953) : Projet transmis par la Chambre des Représentants.

In het kort samengevat behelsde het oorspronkelijk wetsvoorstel vijf verschillende punten :

1° De wettelijke ontzetting voor veroordeelden op tegenspraak die een straf van gewone hechtenis oplepen, enkel te behouden in geval van herhaling doch ze te laten vervallen bij samenloop van misdrijven;

2° De wettelijke ontzetting te schorsen zodra de veroordeelde in voorwaardelijke vrijheid werd gesteld;

3° Aan de wettelijk ontzette de mogelijkheid te verlenen om over zijn goederen te beschikken niet enkel bij testament zoals het thans geregeld is, doch ook bij huwelijksvereenkomst;

4° Uitdrukkelijk te voorzien dat de beschikking van artikel 506 van het Burgerlijk Wetboek, waarbij bepaald wordt dat de ontzette echtgenoot van rechtswege als voogd heeft de andere echtgenoot, niet toepasselijk is in geval van wettelijke ontzetting;

5° De toepassing van artikel 214 *i*) van het Burgerlijk Wetboek uit te breiden tot de gevallen waarin de andere echtgenoot wettelijk ontzet of gedetineerd is.

Op 19 Februari 1952 diende de Regering amendementen in waarbij zij voorstelde de eerste en laatste der in uitzicht gestelde wijzigingen eenvoudigweg te laten vervallen, terwijl zij de drie andere principieel bijtrad, en enkel hiervoor een beter aangepaste tekst voorstelde.

De Commissie van Justitie van de Kamer der Volksvertegenwoordigers aanvaardde het standpunt van de Regering. Het verslag van Kamerlid Hermans geeft op omstandige wijze een uiteenzetting van de motieven die de houding van de Commissie bepaalden.

Op 3 Juni 1953 had de bespreking van het aldus gewijzigd wetsvoorstel plaats in de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Na een principiële uiteenzetting van de verslaggever, werden de drie artikelen zonder discussie aangenomen en het wetsvoorstel werd dezelfde dag aangenomen met 176 tegen 16 stemmen.

Het ontwerp werd dezelfde dag aan de Senaat ter behandeling overgemaakt.

Bespreking.

De artikels 21, 22 en 23 alsmede de artikels 89 en 90 van ons Strafwetboek regelen de wettelijke ontzetting in geval van bepaalde strafrechtelijke veroordelingen.

Krachtens artikel 21-1° heeft een veroordeling tot dwangarbeid, opsluiting of buitengewone hechtenis in elk geval wettelijke ontzetting voor gevolg.

Artikel 21-2° daarentegen voorziet dat veroordeelden tot gewone hechtenis enkel wettelijk ontzet worden in geval van herhaling of bij samenloop van misdrijven.

De wettelijke ontzetting is geen bijkomende straf doch enkel een burgerrechtelijk gevolg door de wet zelf aan de veroordeling gehecht zodat zij niet door de rechter moet opgelegd worden.

La proposition de loi initiale peut se résumer dans les cinq points suivants :

1° L'interdiction légale pour les condamnés contra-dictoirement à la détention ordinaire ne serait maintenue qu'en cas de récidive, mais elle serait supprimée en cas de concours d'infractions;

2° L'interdiction légale serait suspendue dès que le condamné aurait été mis en liberté conditionnelle;

3° L'interdit légal se verrait accorder la possibilité de disposer de ses biens non seulement par testament, ainsi que la loi le prévoit actuellement, mais également par contrat de mariage;

4° Il serait expressément prévu que les dispositions de l'article 506 du Code civil, aux termes duquel chacun des époux est, de droit, le tuteur de son conjoint interdit, n'est pas applicable dans le cas de l'interdiction légale;

5° L'application de l'article 214, *i*), du Code civil serait étendue aux cas où le conjoint est légalement interdit ou détenu.

Le 19 février 1952, le Gouvernement déposait des amendements tendant à supprimer purement et simplement la première et la dernière des modifications envisagées, tout en se ralliant au principe de trois autres pour lesquelles il proposait un texte plus adéquat.

La Commission de la Justice de la Chambre des Représentants a marqué son accord sur la manière de voir du Gouvernement. Le rapport rédigé par le député Hermans expose en détail les motifs qui ont déterminé l'attitude adoptée par la Commission.

Le 3 juin 1953, la Chambre des Représentants a procédé à la discussion du projet de loi ainsi modifié. Après un exposé des principes fait par le rapporteur, les trois articles furent adoptés sans discussion et le projet de loi fut voté le même jour, par 176 voix contre 16.

Le projet fut transmis le jour même au Sénat.

Discussion.

Les articles 21, 22 et 23 ainsi que les articles 89 et 90 de notre Code pénal régissent l'interdiction légale dans le cas de certaines condamnations pénales.

En vertu de l'article 21-1°, une condamnation aux travaux forcés, à la réclusion, à la détention perpétuelle ou extraordinaire entraîne l'interdiction légale.

L'article 21-2°, prévoit au contraire que les condamnés à la détention ordinaire ne seront en état d'interdiction légale que dans le cas de récidive ou de concours de plusieurs crimes.

L'interdiction légale n'est pas une peine accessoire, mais une conséquence civile attachée par la loi même à la condamnation, de sorte qu'elle doit nécessairement être imposée par le juge.

De wettelijke ontzetting zoals zij thans ingericht is, stelt de veroordeelde in een toestand van volledige rechtsonbekwaamheid ten aanzien van het beheer van — en de beschikking over — zijn goederen, tenzij bij testament (art. 22 van het Strafwetboek).

Het beheer van de goederen van de ontzette wordt opgedragen aan een curator (art. 23 van het Strafwetboek).

Geen enkel bedrag, voorschot of gedeelte van zijn inkomsten mag hem worden uitgekeerd (art. 24 van het Strafwetboek).

De wettelijke ontzetting heeft enkel uitwerksel *tijdens de duur van de opgelegde straf*: artikel 21 van het Strafwetboek, zegt het uitdrukkelijk.

Men mag hierbij niet uit het oog verliezen dat de wettelijke ontzetting ingericht werd op een ogenblik dat er van voorwaardelijke veroordeling of invrijheidstelling nog geen spraak was en dat de wetgever enkel maar rekening te houden had met lijfstraffen die tot de laatste dag moesten uitgeboet worden, tenzij strafvermindering bij genademaatregel toegekend werd.

De woorden « tijdens de duur van de straf » welke in artikel 21 opgenomen werden, betekenen dan ook volgens de begrippen van de opstellers van het Strafwetboek van 1867 « tijdens de duur van de lijfstraf » i. e. gedurende de ganse periode dat de veroordeelde van zijn vrijheid beroofd werd.

In de memorie van toelichting van de Franse wet van 1854, nopens de afschaffing van de burgerlijke dood, leest men o. m. : « de wettelijke overtreding eindigt op de dag van de invrijheidstelling » (Chauveau et Hélie, *Théorie du Code Pénal*, 2e édition belge annotée, n° 233, note 6).

Even duidelijk wordt het gezegd door Haus : *Principes généraux du Droit Pénal belge*, II (uitg. 1879), n° 803 : « De wettelijke ontzetting behoort bij een lijfstraf, zij begint en eindigt samen met deze laatste, althans in de regel ».

De rechtvaardiging van het in 1867 opgebouwd stelsel kan als volgt samengevat worden :

Vooreerst de praktische onmogelijkheid waarin de gevangene zich bevindt om, tijdens de uitboeting van zijn straf, het beheer van zijn goederen waar te nemen;

Anderzijds de veroordeelde beletten om, zonder aanwending van zijn vermogen, de mogelijkheid te baat te nemen om zijn lot in de gevangenis te verzachten en tevens zijn kansen te verhogen om te ontsnappen, door het uitkopen van zijn bewakers.

Over het in 1867 nagestreefd doel, de draagwijdte van het thans bestaand stelsel en zijn historische rechtvaardiging leest men in de *Répertoire Pratique de Droit belge*, wat volgt :

« De voornaamste reden van die ontzetting ligt in het feit dat de bekwaamheid van de veroordeelde onverenigbaar zou zijn met zijn toestand; immers, zo lang hij zijn straf ondergaat, kan hij feitelijk niet het beheer van zijn vermogen waarnemen, en zijn bekwaamheid in rechte handhaven zou, bij gebreke

L'interdiction légale telle qu'elle est actuellement organisée, place le condamné dans un état d'incapacité juridique complète à l'égard de l'administration et de la disposition de ses biens, si ce n'est par testament (art. 22, Code pénal).

La gestion des biens de l'interdit est confiée à un curateur (art. 23, Code pénal).

Il ne peut lui être remis aucune somme, provision ou portion de ses revenus (art. 24, Code pénal).

L'interdiction légale n'a d'effet que pendant la durée de la peine imposée : l'article 21 du Code pénal le stipule expressément.

Dans cet ordre d'idées, il convient de ne pas perdre de vue que l'organisation de l'interdiction légale date d'une époque où il n'était pas encore question de la libération conditionnelle ou de la condamnation provisoire et où le législateur n'avait à tenir compte que des peines corporelles qui devaient être purgées jusqu'au dernier jour, à moins qu'une réduction de la peine ne fût accordée par mesure de grâce.

Les mots « pendant la durée de leur peine » qui figurent à l'article 21, signifient dès lors, dans l'esprit des auteurs du Code pénal de 1867, « pendant la durée de la peine corporelle », c'est-à-dire pendant toute la période durant laquelle le condamné était privé de sa liberté.

Dans l'exposé des motifs précédant la loi française de 1854, relative à la suppression de la mort civile, on lit notamment : « L'interdiction légale cesse au jour de la libération ». (Chauveau et Hélie, *Théorie du Code pénal*, 2e édition belge annotée, n° 233, note 6).

Cette idée est exprimée avec la même précision par Haus, dans ses *Principes généraux du droit pénal belge*, II (édit. 1879), n° 803 : « L'interdiction légale n'est qu'un accessoire d'une peine corporelle, elle commence et cesse avec celle-ci, du moins en règle générale. »

La justification du régime établi en 1867 peut se résumer comme suit :

Tout d'abord, l'impossibilité pratique dans laquelle se trouve le détenu d'assurer la gestion de ses biens pendant l'expiation de sa peine;

D'autre part, empêcher le condamné de profiter, en y affectant son patrimoine, de la possibilité d'adoucir son sort dans la prison et d'augmenter en même temps ses chances d'évasion, en corrompant ses gardiens.

En ce qui concerne le but poursuivi par le législateur de 1867, la portée du régime actuellement en vigueur et sa justification historique, le *Répertoire pratique de Droit belge* s'exprime comme suit :

« Le principal motif de cette interdiction est que la capacité du condamné serait incompatible avec sa situation; tant que celui-ci subit sa peine, en effet, il n'a pas, en fait, l'administration de sa fortune; et lui conserver sa capacité de droit serait, faute d'administration, exposer son patrimoine à des risques

van beheer, zijn vermogen aan ernstige risico's blootstellen. Om daarin te voorzien heeft de wet naast de *feitelijke* onbekwaamheid ook een onbekwaamheid *in rechten* ingevoerd. »

Volgens de bij Fusier-Herman geciteerde auteurs, is de ontzetting dan ook tegelijkertijd een straf en een beschermingsmaatregel (*Rép. V^o Interd. lég., n° 6*).

« De onbekwaamheid, die de veroordeelde treft, heeft een tweeledig doel : vooreerst te voorzien in het beheer van zijn goederen, dat hij bezwaarlijk tijdens zijn straf zou kunnen waarnemen; en anderzijds hem te verhinderen zijn lot in de gevangenis te verzachten en zich de nodige middelen te verschaffen om te ontsnappen (Garçon, art. 29, n° 3). »

(*Rép. prat. du Droit belge, V^o Infractions et Répression en général, n° 126*).

*
**

Sinds 1867 is ons Strafrecht echter geweldig geëvolueerd.

Meer bepaaldelijk moet gewezen worden op het ontstaan van de wet van 31 Mei 1888 op de *voorwaardelijke veroordeling en invrijheidstelling*, de zgn. Wet Lejeune, welke zoals voldoende bekend, enerzijds de mogelijkheid voorziet om veroordeelden, na uitboeten van 1/3 der hun opgelegde straf in vrijheid te stellen onder bepaalde voorwaarden en anderzijds de rechter machtigt om in bepaalde gevallen de uitvoering van de in zijn vonnis opgelegde straf te schorsen gedurende een door hem bepaalde termijn, na afloop waarvan de veroordeling geacht wordt niet meer te bestaan indien de veroordeelde intussentijd geen nieuwe veroordelingen wegens misdaad of wanbedrijf heeft opgelopen.

De wetgever van 1888 heeft echter blijkbaar de weerslag welke zijn wet moest hebben op de bestaande instelling van de wettelijke ontzetting volledig over het hoofd gezien, althans onaangeroerd gelaten.

Weldra zag de rechtspraak zich voor de kiese vraag gesteld of de wettelijke ontzetting gehandhaafd bleef in geval een veroordeelde voorwaardelijk in vrijheid was gesteld geworden bij toepassing van de Wet Lejeune.

De Parketten die met de uitvoering der straffen belast zijn, verdedigen over het algemeen de stelling dat de wettelijke ontzetting blijft voortbestaan tot aan het einde van de bij de Wet Lejeune voorziene « proeftijd ».

Hun redenering kan als volgt samengevat worden :

De wet van 31 Mei 1888 op de voorwaardelijke invrijheidstelling wordt theoretisch beschouwd als een wijze van uitvoering van de straf; m. a. w. de straf blijft voortbestaan, doch wordt slechts tijdelijk en voorwaardelijk opgeschort, om alleen maar, na behoorlijke volbrenging van de proeftijd, bepaald op te houden.

Wanneer men echter bedenkt dat de wettelijk ontzette onbekwaam zijn om hun goederen te beheren en er over te beschikken (tenzij bij testament), krachtens artikel 22, dat hun geen som, geen voorschot of gedeelte van hun inkomsten mag worden uitgekeerd,

sérieux. Pour éviter cet inconvénient, la loi crée une incapacité *de droit* parallèle à l'incapacité *de fait*.

Aussi, d'après les auteurs cités par Fusier-Herman, l'interdiction est-elle à la fois une peine et une mesure de protection. (*Rép. V^o Interdiction légale, n° 6*) :

« L'incapacité qui frappe le condamné a un double but : d'abord, de pourvoir à l'administration de ses biens dont il ne pourrait que difficilement prendre soin pendant le cours de sa peine; en second lieu, de l'empêcher d'adoucir son sort dans la prison et de se procurer des moyens d'évasion. (Garçon, art. 29, n° 3). »

(*Rép. prat. du droit belge, V^o Infractions et répression en général, n° 126*).

*
**

Depuis 1867, notre droit pénal a cependant connu une évolution rapide

Il convient de signaler plus particulièrement la loi du 3 mai 1888 sur la *condamnation provisoire et la libération conditionnelle*, dite loi Lejeune, qui, comme on le sait, prévoit d'une part la possibilité de libérer, moyennant certaines conditions, les condamnés lorsqu'ils ont purgé un tiers de la peine encourue et qui autorise d'autre part le juge à suspendre, dans certains cas, l'exécution de la peine prononcée par la sentence, pour une durée à déterminer par lui et à l'échéance de laquelle la condamnation sera censée ne plus exister, si le condamné n'a plus encouru dans l'intervalle de nouvelles condamnations pour crimes ou délits.

Toutefois, le législateur de 1888 semble avoir négligé l'incidence de la loi qu'il venait de voter sur l'interdiction légale existante à cette époque, car il ne s'en est pas occupé.

Bien vite, les praticiens du droit eurent à résoudre la question délicate de savoir si l'interdiction légale était maintenue au cas où un condamné était mis en liberté provisoire par application de la loi Lejeune.

Les Parquets, qui sont chargés de l'exécution des peines, défendaient en général la thèse que l'interdiction légale subsiste jusqu'à la fin du « temps d'épreuve » prévu par la loi Lejeune.

Leur argumentation peut se résumer comme suit :

La loi du 31 mai 1888 sur la mise en liberté conditionnelle est considérée théoriquement comme un mode d'exécution de la peine; en d'autres termes, la peine subsiste mais elle est suspendue temporairement et conditionnellement et elle ne cesse définitivement qu'après accomplissement satisfaisant du temps d'épreuve.

Si l'on considère que les interdits légaux sont incapables d'administrer leurs biens, ni d'en disposer (sauf par testament) en vertu de l'article 22; qu'il ne peut leur être remis aucune somme, provision ou portion de leurs revenus aux termes de l'article 24; et

krachtens artikel 24, en dat een curator moet benoemd worden, overeenkomstig de voogdij geregeld door het Burgerlijk Wetboek, dus ook met aanstelling van een toeziende voogd, krachtens artikel 23 van het Strafwetboek, dan komt men onmiddellijk tot de conclusie dat zulke toestand practisch door de wetgever niet geschapen werd ten aanzien van personen die zich, zij het dan ook voorwaardelijk, in vrijheid bevinden.

Prof. Kluyskens in zijn *Beginnelsen van Burgerlijk Recht*, VII, n° 826, is dan ook terecht opgekomen tegen deze al te stugge toepassing van de tekst van 1867 op de intussen gewijzigde toestand. « Verder denken wij, zo schrijft hij, dat de wettelijk geïnterdiceerde zich geldig verbinden kan indien hij in voorlopige vrijheid gesteld werd. Men kan inderdaad terecht beweren dat, aangezien, in dat geval, de uitvoering van de straf geschorst is, de wettelijke interdictie insgelijks moet geschorst worden. Dit is zeer logisch : de in voorlopige vrijheid gestelde moet zijn zaken in handen kunnen nemen en over zijn inkomsten beschikken, om zich als een fatsoenlijk en eerlijk man wederom in de maatschappij op te werken; terwijl er geen reden meer bestaat te vrezen dat hij zijn bewakers, door middel van die inkomsten omkopen zal. *Cessante legis ratione, cessat legis effectus* (zie over deze kwestie : *Revue prat. not.*, 1913, blz. 265). »

Wij delen deze mening.

Immers de veroordeelde, die zich in voorwaardelijke of voorlopige vrijheid bevindt, « ondergaat » zijn straf niet meer.

Theoretisch heeft zijn straf wellicht nog geen einde genomen; zij bestaat echter alleen nog maar, om toe te laten dat de uitvoering ervan zou kunnen hernomen worden indien de veroordeelde zich niet behoorlijk gedragen zou gedurende de opgelegde proeftijd. *Practisch* heeft zijn straf echter wel een einde genomen, in het vooruitzicht nl. dat in de meeste gevallen de proeftijd zal ten einde lopen zonder dat er aanleiding bestaat om de verleende gunstmaatregel in te trekken.

**

Bij de aanzienlijke aangroei gedurende de laatste jaren van het aantal veroordeelden die zich bij toepassing van de wet van 31 Mei 1888 in voorwaardelijke vrijheid bevinden, heeft het behandeld vraagstuk een acuut en practisch karakter gekregen.

Afgezien van het feit dat de gronden waarop de wetgever van 1867 zich gesteund heeft niet meer bestaan vanaf het ogenblik dat de veroordeelde zich in vrijheid bevindt, zou het werkelijk ondenkbaar zijn de uitwerking van de wettelijke ontzetting gedurende de periode van voorwaardelijke invrijheidstelling te handhaven, zowel uit sociaal oogpunt als ten aanzien van de zo noodzakelijke vrijwaring der rechten van derden die met deze voorwaardelijk-vrijgestelden handelen en overeenkomsten aangaan, zonder te weten dat zij met een wettelijk ontzette te doen hebben, bij ontstentenis van enige wettelijke publicatie daaromtrent.

Dit laatste aspect heeft trouwens reeds de aandacht van Uwe Commissie gaande gehouden bij de bespreking van het wetsvoorstel op het burgerlijk register (Senaat 1952-1953, n° 41).

que l'article 23 du Code pénal prescrit la nomination d'un curateur conformément aux dispositions du Code civil relatives à la tutelle, ce qui implique la désignation d'un subrogé-tuteur, on arrive immédiatement à la conclusion que pareille situation n'a pas été créée par le législateur en faveur de personnes se trouvant en liberté, même conditionnelle.

Aussi est-ce à juste titre que M. le professeur Kluyskens s'est montré adversaire d'une application trop rigide du texte de 1867 à une situation qui s'est modifiée entretemps (*Beginnelsen van Burgerlijk Recht*, VII, n° 826). « Nous estimons, » écrit-il, « que l'interdit légal peut s'engager valablement lorsqu'il a été mis en liberté provisoire. L'exécution de la peine étant dans ce cas suspendue, on peut prétendre avec raison que l'interdiction légale doit également être suspendue. Cela est très logique : la personne mise en liberté provisoire doit être à même de prendre ses affaires en main et de disposer de ses revenus, afin de reprendre, par son travail, une place convenable et honnête, surtout qu'il n'y a plus de raisons de craindre qu'il ne corrompe ses gardiens, grâce à ses revenus. *Cessante legis ratione, cessat legis effectus* (voir sur ce point la *Revue prat. not.*, 1913, p. 265).

Nous partageons cette opinion.

En effet, le condamné qui se trouve en liberté conditionnelle ou provisoire ne « subit » plus sa peine.

Théoriquement, cette peine n'a peut-être pas encore pris fin; mais elle n'existe plus que dans la mesure nécessaire à la reprise de son exécution au cas où le condamné se méconduirait pendant le temps d'épreuve imposé. *En pratique*, toutefois, sa peine a pris fin, en perspective notamment du fait que, dans la plupart des cas, le temps d'épreuve s'écoulera sans qu'il y ait lieu de retirer la mesure de grâce accordée.

**

Eu égard à l'accroissement considérable, au cours des dernières années, du nombre de condamnés qui se trouvent en liberté conditionnelle par application de la loi du 31 mai 1888, le problème envisagé a acquis un caractère aigu et pratique.

Indépendamment du fait que les bases sur lesquelles s'est appuyé le législateur de 1867 n'existent plus à partir du moment où le condamné est remis en liberté, il serait réellement inconcevable qu'on veuille maintenir les effets de l'interdiction légale durant la période de mise en liberté conditionnelle, et cela tant au point de vue social qu'eu égard à la sauvegarde indispensable des droits des tiers qui traitent avec ces libérés provisoires et contractent avec eux, sans savoir qu'ils se trouvent en présence d'un interdit légal, puisque toute publication légale fait défaut dans ce domaine.

Ce dernier aspect de la question a d'ailleurs déjà retenu l'attention de votre Commission lors de la discussion de la proposition de loi sur le casier civil. (Sénat 1952-1953, n° 41).

Uwe Commissie heeft zich toen reeds op uitdrukkelijke wijze uitgesproken ten voordeel van de schorsing der wettelijke ontzetting bij voorwaardelijke invrijheidstelling van de delinquent.

Het is echter gepast dat de principiële regeling van dit vraagstuk ook zou opgenomen worden in onze strafwetgeving.

*
**

Artikel 1 van het besproken wetsontwerp heeft het vraagstuk opgelost in dezelfde geest, door een toevoeging te brengen aan artikel 7 van de wet van 31 Mei 1888 waarbij uitdrukkelijk bepaald wordt dat « de wettelijke ontzetting geschorst wordt terwijl de veroordeelde in vrijheid is krachtens een vrijlatingsbevel dat niet ingetrokken werd. »

De schorsing vervalt echter vanaf het ogenblik dat de veroordeelde opnieuw gedetineerd is ter uitboeking van zijn straf, m. a. w. wanneer de gunstmaatregel der voorwaardelijke invrijheidstelling moet ingetrokken worden na een nieuwe veroordeling gedurende de proeftijd.

*
**

Artikel 2 voorziet een versoepeling van het regime waaronder de wettelijk ontzette leeft door hem toe te laten over zijn goederen te beschikken bij huwelijkscontract zoals hij thans reeds kan bij testament.

Gezien algemeen aanvaard wordt dat hij geldig een huwelijk kan sluiten, en de wet zelfs aan rechtsonbekwamen, minderjarigen of personen aan wie een gerechtelijk raadsman werd toegevoegd, toelaat, ter gelegenheid van hun huwelijk, een huwelijksvereenkomst aan te gaan, komt het onlogisch voor de wettelijk ontzette dit recht te weigeren.

*
**

Artikel 3 heeft tot doel een einde te maken aan een juridisch twistpunt :

Artikel 506 van het Burgerlijk Wetboek voorziet dat « elk der echtelieden van rechtswege voogd is over zijn geïnterdiceerde echtgenoot ».

Artikel 23 van het Strafwetboek wijst aan de wettelijk ontzette een curator toe voor het beheer van zijn goederen.

Men stelde hierbij de vraag of artikel 506 van het Strafwetboek toepassing moet krijgen in geval van wettelijke ontzetting.

Het besproken artikel lost dit vraagpunt op in een negatieve zin.

Dit komt inderdaad wenselijk voor vanwege het feit dat een veroordeling tot een criminele straf meestal aanleiding geeft tot een begrijpelijk verstoorde verhouding of zelfs tot een volledige breuk tussen de echtgenoten, zodat het wenselijk voorkomt een voogd te doen benoemen door de familieraad om het beheer van de goederen van de wettelijk ontzette waar te nemen. Vanzelfsprekend bestaat er geen bezwaar tegen dat de familieraad de niet geïnterdiceerde echtgenoot zou aanwijzen indien dit hem als de meest geschikte oplossing voorkomt.

A ce moment déjà, votre Commission s'était prononcée, de façon formelle, en faveur de la suspension de l'interdiction légale, en cas de libération conditionnelle du délinquant.

Il convient toutefois d'intégrer dans notre législation pénale la solution de principe donnée à ce problème.

*
**

L'article premier du projet de loi en discussion a résolu le problème dans le même esprit, en complétant l'article 7 de la loi du 31 mai 1888 par une disposition prévoyant explicitement que « l'interdiction légale est suspendue pendant que le condamné se trouve en liberté, en vertu d'un ordre de libération non révoqué ».

Cependant, la suspension cesse à partir du moment où le condamné est à nouveau détenu en vue de l'exécution de sa peine, en d'autres termes, lorsque la mesure de faveur que constitue la libération conditionnelle doit être révoquée, après une nouvelle condamnation survenant au cours du temps d'épreuve.

*
**

L'article 2 prévoit un assouplissement du régime appliqué à l'interdit légal en lui permettant de disposer de ses biens par contrat de mariage, comme il peut déjà le faire par testament.

Comme il est généralement admis qu'il peut contracter mariage, et que, d'autre part, la loi permet aux incapables, mineurs ou personnes assistées d'un conseil judiciaire, de passer à cette occasion un contrat de mariage, il paraît illogique de refuser ce droit à l'interdit légal.

*
**

L'article 3 vise à mettre fin à une controverse juridique :

L'article 506 du Code Civil prévoit que « chacun des époux est, de droit, le tuteur de son conjoint interdit ».

L'article 23 du Code Pénal désigne à l'interdit légal un curateur pour gérer ses biens.

La question s'est posée de savoir si l'article 506 du Code Civil doit être appliqué en cas d'interdiction légale.

L'article qui nous occupe, résoud le problème par la négative.

Cette solution a en effet paru souhaitable, étant donné que la condamnation à une peine criminelle est le plus souvent à l'origine d'un trouble dans les relations conjugales ou même parfois d'une rupture complète entre époux, et il a donc paru opportun de faire désigner le tuteur par le conseil de famille en vue d'assurer la gestion des biens de l'interdit légal. Il va de soi que rien ne s'oppose à ce que le conseil de famille désigne l'époux non interdit, si cette situation lui paraît la plus souhaitable.

Het besproken wetsontwerp zal ongetwijfeld als gelukkig gevolg hebben de toestand inzake de wettelijk ontzetten *voor de toekomst* te normaliseren.

Uw Commissie is echter de mening toegedaan dat het even noodzakelijk is een regeling te treffen waarbij bepaalde rechtshandelingen en overeenkomsten, welke *in het verleden* door wettelijk ontzetten gesteld of aangegaan werden, de bij dit wetsontwerp voorziene normalisering zouden kunnen genieten. Hoofddoel is hierbij de rechtsonzekerheid weg te nemen, welke in het verleden tot stand kwam doordat vaak wettelijk ontzetten, of zelfs notarissen die belast werden met het verlijden van akten waarbij wettelijk ontzetten betrokken waren, er zich niet van bewust zijn geweest dat deze handelingen en overeenkomsten nietig waren, om de eenvoudige reden dat noch de belanghebbende zelf, noch de notarissen wisten dat de voorschriften inzake wettelijke ontzetting hun toepassing kregen in bedoelde gevallen, bij ontstentenis van enige wettelijke publiciteit inzake ontzetting.

Door rechtsgeldigheid te verlenen aan deze handelingen en overeenkomsten, welke in tijd met de wet tot stand kwamen en welke vaak reeds hun volledige of gedeeltelijke uitwerking bekwamen, wil uw Commissie een einde maken aan de vertroebeling van de juridische betrekkingen tussen wettelijk ontzetten en derden.

Vanzelfsprekend vallen buiten de voorgestelde regeling de definitieve gerechtelijke beslissingen, waarbij bepaalde handelingen of overeenkomsten van wettelijk ontzetten nietig verklaard werden.

Daarentegen is de bedoeling dat alle lopende rechtsgedingen, welke een gelijkaardig object zouden hebben, onder toepassing vallen van de nieuwe wetgeving vanaf de datum waarop zij in voege treedt.

Derde personen welke het slachtoffer zouden zijn van bedrieglijke handelingen door wettelijk ontzetten verricht, behouden vanzelfsprekend hun verhaal tegen deze wettelijk ontzetten, volgens de beginselen van het gemeen recht.

Even vanzelfsprekend behouden alle beheersdaden, verricht door de curator of de voorlopige zaakwaarnemer van de wettelijk ontzette, hun volledige rechtsgeldigheid, overeenkomstig de wettelijke beschikkingen die van kracht waren op het ogenblik dat deze daden gesteld werden.

De hierboven geschetste regeling maakt het voorwerp uit van een amendement waarvan de tekst aan het einde van dit verslag werd afgedrukt.

*
**

Het aldus geamendeerde ontwerp is met eenparigheid van stemmen aangenomen.

Dit verslag is met eenparigheid van stemmen goedgekeurd.

De Verslaggever,
J.-L. CUSTERS.

De Voorzitter,
H. ROLIN.

Le projet de loi en discussion aura certainement pour effet heureux de normaliser à l'avenir la situation des interdits légaux.

Votre Commission estime cependant qu'il est tout aussi indispensable de prendre des mesures législatives permettant de faire bénéficier de la normalisation prévue par le présent projet de loi, certains actes et conventions que les interdits légaux auraient accomplis *dans le passé*. L'objectif principal consiste à supprimer l'incertitude juridique résultant du fait que souvent les interdits légaux ou même les notaires chargés de passer les actes auxquels des interdits légaux étaient partie, ne se sont pas rendu compte que ces actes et conventions étaient nuls, pour la simple raison que les intéressés et les notaires ignoraient qu'à défaut de publicité légale quelconque en la matière, les prescriptions relatives à l'interdiction légale sortaient leurs effets.

En validant ces actes et conventions conclus en opposition avec la loi et qui souvent déjà ont sorti leurs effets, soit intégralement soit partiellement, votre Commission a voulu mettre fin à la confusion existant dans les relations juridiques entre les interdits légaux et des tiers.

Il va de soi que les mesures proposées ne s'appliquent pas aux décisions judiciaires définitives, portant annulation de certains actes ou conventions que les interdits légaux auraient conclus.

Par contre, dans l'esprit de votre Commission la législation nouvelle s'appliquera à partir de son entrée en vigueur aux instances en cours ayant un objet de même nature.

Il est bien entendu que les tiers lésés par des actes frauduleux accomplis par des interdits légaux ont toujours un recours contre ces interdits, conformément aux principes du droit commun.

De même tous les actes de gestion, accomplis par le curateur ou l'administrateur provisoire de l'interdit légal conservent leur validité pleine et entière, conformément aux dispositions légales en vigueur au moment où ces actes ont été accomplis.

Les mesures exposées ci-dessus font l'objet d'un amendement, dont le texte est reproduit à la fin du présent rapport.

*
**

Le projet ainsi amendé a été adopté à l'unanimité.

Le présent rapport a été approuvé à l'unanimité.

Le Rapporteur,
J.-L. CUSTERS.

Le Président,
H. ROLIN.

AMENDEMENT
DOOR DE
COMMISSIE VAN JUSTITIE VOORGEDRAGEN.

ART. 3.

Een tweede lid in te lassen, luidende :

« Verkrijgen rechtsgeldigheid de handelingen vóór de inwerkingtreding van deze wet verricht door wettelijke ontzetten, welke zich in voorwaardelijke vrijheid bevinden, onverminderd het rechterlijk gewijsde, voortspuitende uit definitieve rechterlijke uitspraken. »

AMENDEMENT PRESENTE
PAR LA
COMMISSION DE LA JUSTICE.

ART. 3.

Ajouter un deuxième alinéa, rédigé comme suit :

« Sont validés les actes accomplis avant l'entrée en vigueur de la présente loi, par des interdits libérés conditionnellement, sans préjudice de la chose jugée résultant des décisions judiciaires définitives. »